№ 22 (פערטער יאָרגאַנג) פּרייז 10 גראָשן BIALER WOCHENBLAT

ביאַלער וואָכנבלאַט

נאַציאָנאַל געזעלשאַפטלעך וואָכנבלאַט פאַר ביאַלע-פּאָדל. און אומגעגנט.

דער רעפּאָרטאַזש
פון ראַטן-רוסלאַנד
איבערגעגעבן
דורך ה' ב. באָרענשטיין
איז קומענדן נומער

אַדרעס פאַר בריוו און געלט-זענדונגען:
Red. „BIALER WOCHENBLAT"
Biała-Podl., Grabanowska 39.
Konto rozrach. № 1.
Skrz. poczt. 26.

Biała-Podlaska, dnia 11 czerwca 1937 r.

ביאַלע-פּאָדל., פרייטאָג פּ' קרח תרצ"ז, 11 יוני

„ר י נ ג"
פאַרן „מושב - זקנים"

(דער „רינג" ווערט פאַרעפנטלעכט אויפן „ביאַלער-וואָכנבלאַט" אָן שום באַלוינונג).

ר ש י מ ה № 4

נודוי אסתר און ה' לייבל בלאַנקלעדער ענטפערן מיט **א מאָנאַט שפּייז-פּראָדוקטן פאַר אַלע אין מושב - זקנים.** א. ר. אַ. די פרויען רבקה און אסתר גרינבערג (לאָדז), אסתר גאָלדרייך און מטות פינגערהויט (פּאַריז).

פרוי ב. פּיזשיץ גיט 5 זל. א. ר. אַ. די פרויען בידערמאַן חמה און קאַליכשטיין חמה.

ה' מ. האָפּער גיט 5 זל. א. ר. אַ. ה' גדליהו וואַגשאַל (וואַרשע).

פרוי חנה אַגרעס גיט 3 זל.

אַפּל. ל. גאָלדפאַרב גיט 2 זל.

פרוי מ. טשאַרנע גיט 2 זל. א. ר. אַ. פרוי מייקע קאַשטענבוים.

פרוי פּאַניע בלומענקראַנץ גיט 2 זל.

פרוי ריזל פישמאַן גיט 2 זל.

פרוי פעליע גאָלדשמידט גיט 2 זל. א. ר. אַ. י. אַלטער (קעלץ), פירמע „נארציז" (לובלין), טיטעלמאַן (לובלין), הינדע שאַפּראַן (לובלין), איינשטיין (לובלין).

ה' ב. סאַנדלאַרזש גיט 2 זל.

פרוי מיניע גרינגלאַס (לאָדז) ענטפערט מיט 2 זל. א. ר. אַ. פרוי ל. יאַמניק.

פרוי קרוסע ראָזענשיין גיט 1 זל. א. ר. אַ. שרה גאָלדוואַסער, רייזל רויזמאַן, יצחק קהאַן, איצל פּרעטער.

ה' מ. טאָקאַרסקי גיט 1 זל.

פרל' רוזשקע צעלניקער גיט 1 זל. א. ר. אַ. פרל' פראַניע ראָזענבוים, פרל' שרה ווייערניצקי.

פרוי פרידה קרופּניק גיט 1 זל. א. ר. אַ. הינדע פייגענבוים, פאַמיליע פלאָג (מעזריטש).

פרוי רוזשע לעבענבערג גיט 1 זל. א. ר. אַ. פרוי שאָר מ.

ה' קילמאַן גיט 1 זל.

פרל' חוה גאָלדשטיין גיט 1 זל. א. ר. אַ. ש. זילבערבערג (ראַדזין), מ. רובינשטיין (ראַדזין), י. ווינדערבוים (ראַדזין), משה קופּיעץ (ראַדזין).

פרל' בעלע האָפּער גיט 1 זל. א. ר. אַ. פרל' טעמע נאָרטמאַן, פרל' רוזשע דזשענציאָל, ה' הערש אָרלאַנסקי, פרל' מ. ראַבינאָוויטש (בריסק) ה' מישע פּטאַקאָווסקי (בריסק).

פרוי דאָרע וואָלאָס גיט אַ האַנטאַך א. ר. אַ. פרוי זוסמאַן (פר. מל.).

פרוי אסתר קליגסבערג גיט צוויי וועטלעך א. ר. אַ. פרל' חוה הערשבערג, טעמע טשאַרנע.

פרוי צעליע קליגסבערג גיט צוויי אָנטערן א. ר. אַ. חנה רובינשטיין, קריינדל ריבאַק, חיה אסתר ציגעלניק.

פרוי שפּרינצע אייזנשמידט גיט 2 אַנטיכער א. ר. אַ. חנה צעלניקער.

פרוי חיה שרה וויינגאַרטן גיט אַ וואַש באַרשט.

פרוי חנה זינגער ענטפערט מיט און רופט אַרויס פרוי מייקע פינקעלשטיין (יאַנאָווע).

* * *

דער קאָמיטעט פון הילפס-פאַריין פון „מושב זקנים" בעט די אַלע פאַרלעך, וואָס האָבן נישט דערלעדיקט זייערע רעווירן, דאָס זיי זאָלן ביז זונטאָג אַלץ דערלעדיקן און די מאַטעריאַלן מיטברענגען צו דער פאַרזאַמלונג 5 נ. מ. זונטאָג.

סווערן אויך געלאַדן צו דער פאַרזאַמלונג, נישט נאָר די מיטגלידערינס, נאָר אַלע, וועלכע ווילן אין דער אַרבעט מיטהעלפן, ווערן געבעטן צוקומען זונטאָג 5 נ. מ. אין „מושב-זקנים".

באַריכט

פון די ביז היינט געזאַמלטע געלטער איז געמאַכט געוואָרן 15 פאָר שיך, גפקויפט 15 פאָר זאָקן מיט שקאַרפּעטן, 7 כאַלאַטלעך, 7 פאָר הויזן.

עטלעכע זלאָטעס איז פאַרווענדעט געוואָרן אויף מעדיצינען פאַר אַ קראַנקע פרוי.

אַרבעטס-באַריכט

סוענען איינגעשטעלט געוואָרן דיזשורן, יעדן טאָג דיזשורירט אַן אַנדער פרוי. סאיז איבערגענומען געוואָרן די ווירטשאַפט דאָרט. געאָרדנט דעם אינווענטאַר.

די נאָנטסטע אויפגאַבן

וועלן זיין: מאַכן פאַר די 9 זקנות קליידונג, דאַן אויפנייען די וועש פון די געזאַמלטע לייוונטן, ברענגען צו אַ עסטעטישן צושטאַנד די צימערן און פאַרבעסערן די באַשפּייזונג.

ל ט ו ב ת
די „בריסקער" געליטענע
ר ש י מ ה № 2

צו 25 זל.: טאַרטאַק קאַהן-טשאַרנע.

צו 15 זל.: ד"ר זילבערבערג, א. גאָלדשמידט, י. פרידבערג.

צו 10 זל.: ל. פינקעלשטיין, מ. י. בידערמאַן, פ. עדעלמאַן, י. פּיזשיץ, ק. שיינבערג, ז. עפּעלבוים, מ. קאַראָפּאַטווע, י. ליכטענבוים, ד. גאַמפּל, אַדוו. גאָלדפאַרב.

צו 7.50 זל. באָרענשטיין, א. סוקנאָוו, י. לוסטיגמאַן.

צו 5 זל.: מ. וויינשטאָק. י. האָכמאַן, י. ווינאָגראַד, מ. וויזע פעלד, פ. נאָרטמאַן, ל. ליניעץ, מ. וואָלאָוויטש, י. סאַפּיר, ש. קליגסבערג, ש. פּאַטשטאַרוק, ז. בראָוואַרעק, מ. גוטענבערג, י. דאָגאָדנער, י. קאָהן, ח. נ. שאַפּיראָ, י. האַנדעלמאַן, י. פייגענבוים, מ. יוד, נ. באָרענשטיין, ה. קאָהן י. הערשבערג, ל' מוסאָוויטש, מ. לאַשטשעווסקי, י. קויפמאַן, ל. קרייזלמאַן, מ. רעכטשאַפט.

ס"ה 327.50

פון פריער 624.50

ס"ה 952—

ווייטערע רשימות קומען.

באַמערקונגען:

א. אין דער רשימה נמ. 1 איז ביים נאָמען ליכטענשטיין אַדורכגעלאָזט געוואָרן דער פאַרנאָמען, די 10 זל. האָט געגעבן ה' משה ליכטענשטיין.

לאָמיר אָנהויבן פון אָנפאַנג

די ענגלענדער, וועלכע קאָנען צוליב כמה טעמים דינען אַלע אַנדערע מענטשן אַלס ביישפּיל, חורן גישט איינמאָל איבער די דערמאָנטע סענטעציע: וואָס דו זאָלסט נישט טון, פאַנג-אָן פון אָנהויב.

אין די ווערטער איז פאַראַן אַ טיפער אינהאַלט: יעדער אַרבעט מוז מען אויספאַרטיקן סאָליד, ווייל נאָר דאַן קאָן מען ווירקלעך דערגרייכן ווערטפולע רעזולטאַטן. און אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס די ענגלענדער זענען אימשטאַנד נישט נאָר צו רעדן, נאָר אויך פּראַקטיש צו פאַרווירקלעכן די אויסגעאַרבעטע פּרינציפּן, האָט די גאַנצע וועלט די בעסטע מיינונג וועגן זייערע אַרטיקלען. ווער מוויל לויבן זיין סחורה, באַטאָנט, אַז עס איז „אמת ענגלישע".

וואָס אָפּטער, און וואָס מער אַ אויסגעברייטערטער סביבה מיר וועלן אָנווענדן דעם פּרינציפּ, וועט דאַן שטענדיק זיין בעסער. אַזוי אַרום צום ביישפּיל טוען אָפּ אַ גרויסן פעלער יענע לאָטעריע-שפּילער, וועלכע, ווערנדיק פאַרכאַפּט דורך די ווורקלעך זער גרויסע שאַנסן, וואָס סגיט די פערטע קלאַס, גרינגשעצן דאָס, וואָס זיי קאָנען דערגרייכן אין די ערשטע דריי קלאַסן, ווייל כאָטש וועלכע סואָלן נישט זיין הויפּט-געווינסן אין די ערשטע דריי קלאַסן, וואָס מאַכן אויס צו הונדערט טויזנט זלאָטעס אין יעדע קלאַס און זענען ווירקלעך 10 מאָל קלענער פון דעם הויפּט-געווינס אין דער פערטער, ד. ה. — פון אַ מיליאָן, אָבער דערפאַר זענען אומענדלעך גרעסער פון אַ נול, וואָס סקאָן אין בעסטן פאַל דערגרייכט ווערן דורך דעם, ווער סשפּילט נישט.

פאַרוואָס צו פאַרלירן שאַנסן פון געווינסן אין די ערשטע דריי קלאַסן, ווי באַלד, ביים צוטרעטן צו דער שפּיל אין די ווייטערדיקע קלאַסן, מוז מען אַלץ איינס באַצאָלן פאַר אַלע פריערדיקע קלאַסן? דאָס איז קעגן געזונטער און ער ברענגט די שפּילער שאָדנס וואָס וועלן קיינמאָל נישט צוריקגעקערט ווערן.

מיר וועלן דעריבער פאָלגן די ענגלענדער און אָנפאַנגען שטענדיק שפּילן פון אָנפאַנג, ד. ה. — פון דער ערשטער קלאַס. אייגנטלעך די ציונג פון דער קלאַס פון דער ניין - און - דרייסיקסטער לאָטעריע הויבט זיך אָן דעם 52-טן יוני, זאָלן מיר זיך אַלזאָ איילן צו באַזאָרגן מיט אַ לאָס.

רעגינא און יעקב שלמה:
צום געבורט פון אייער **וונעלע**
ווינטשן מיר אייך אַ האַרציקן מזל-טוב און אַ גרינגע דרציונג
עלטערן און שוועסטער גאָלדשטיין (ביאַלע).
שוועסטער, שוואָגער און טעכטערל וואַסער (בעלגיע)

ספר מלא ברכות ובתוכם ברכת מזל-טוב אנו שולחים לידידנו
מר **אברהם פרידמאַן** עם ב"ג **ראָזע וויינשטיין**
ביום נשואיהם בעיר קאָוועל
משפחת פ. ריבאַק (ביאַלע).

צו דער חתונה
פון ה' אברהם פרידמאַן מיט פרל' ראָזע וויינשטיין —
אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן
ווינטשט
פאַמיליע שניידמיל.

הומאַניסטישער ליצעאום און יידישע גימנאַזיע
מיט רעכט פון מלוכה-שולן
פון דער געזעלשאַפט פון יידישע שולן אין מעזריטש.

די דירעקציע פון די שולן איז מודיע, אַז די

איינשרייבונגען

צום שול-יאָר 1937-38 האָבן זיך שוין אָנגעהויבן און וועלן דויערן ביז 15-טן יוני איינשליסלעך

איז ליצעאום דעם 17. 18 און 19 יוני.

די איינטריט - עקזאַמענס וועלן אויך פאָרקומען גאָר פאַר די פּעריע און נעמלעך:

אין דער ערשטער קלאַס **גימנאַזיע**, דעם 21-טן, 22-טן און 23 יוני.
אין דער II-טער, III-טער און IV-טער קלאַס, דעם 25-טן און 26 יוני

שילער פון דער פּרעמד באַקומען 30% הנחה,
אין אויסנאַם-פאַל ביז 50%.

אויספירלעכע אינפאָרמאַציעס צו באַקומען שריפטלעך לויטן אַדרעס:
Gimnazjum Żydowskie, Międzyrzec Podl.

צו האַסטיק!..

עס דערמאָנט זיך, אַן אַמעריקאַנער טוריסט האָט די מענטשן דאָ כאַראַקטעריזירט: „זיי זענען גאַסטפריינדלעך און אַ געוויסער מאָס געניג ערלעך, אַרבעטזאַם, אָפּגעהאַרציק, אָבער זער לאַנגזאַמע, עפּעס ווי פאַרשלאָפענע".

די ווערטער קומען אויפן געדאַנק, ווען מען לייענט דעם פּראָקוראָר זשעלענסקיס רעדע אויפן כאַסקעלעוויטש פּראָצעס, ווען מען דערמאָנט זיך, דאָס ס'ה מיט איין יאָר און זעקס טעג צוריק איז עס געשען אין מינסק מאַזאָוויעצק, דאָס נאָך קיין מאָנאַט נישט ווי אין מיטן שיינעם חודש מאַי האָט אַ שנייַ פון פעדערן — יידישע פעדערן — באַדעקט די בריסקער גאַסן און שוין זענען מיר קאָלעקטיוו פאַראַנטוואָרטלעך פאַר די טאָטן פון אַ יחיד.

שוין זשע אַזוי גיך האָט די אויסערלעכע וועלט אָנגענומען לגבי אונז די פאָרמולע פון „כל ישראל ערבים זה לזה". סך-הכל אין איין יאָר? צי איז עס נישט אַביסל צו האַסטיק פאַר די „אייראָפּעאישע" באַדינגונגען אין וועלכע מיר לעבן?

* * *

„כל ישראל ערבים זה לזה". וויבער פּראָטעסטירט יעדער פון אונז קעגן דעם טעאָרעטישן פּרינציפּ פון קאָלעקטיווער פאָלקס-פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר די טאָטן פון אַ יחיד. וואָסער מענטש מיט פאַרשטאַנד וועט עס מאַכן פאַראַנטוואָרטלעך אַ גאַנץ פאָלק פון זעכצן מיליאָן יידן, צעזייטע און צעשפּרייטע איבער פינף ערד-טיילן, צווישן קנאַפּע צוויי מיליאַרד מענטשן וואָס רעדן אויף פאַרשידענע שפּראַכן און זענען אויסגעוואָקסן אויף פאַרשידענע קולטורן — פאַר די טאָטן פון איין יחיד?

ווען וואָלט דען איינגעפאַלן פאַראַנטוואָרטלעך צו מאַכן אַלע ליטווינער און פּאָליאַקן פאַר די מעשים פון ראַדזיוויל, אַלע גרויס-פּאָליאַקן פאַרן קאַנצלער אָסאָלינסקי, פאַר ראַדזיאָווסקען, פאַר די טאַרגאָוויצע-העלדן פּאָטאָצקי זשעוווסקי, בראַניצקי, אַלע גייסטלעכע אין פּוילן פאַר די מעשים פון גלח פּאַדאַסקי, אַלע נאַציאָנאַלע דעמאָקראַטן פון פאַר דער מלחמה, פאַר די מעשים פון ראָמאַן דמאָווסקי אין טאָקיאָ אין יאָר 1904, אַלע ענדעקעס פאַר די מעשים פון מערדער ניעוויאַדאָמסקי, אַלע פּוילישע קאָמוניסטן פאַר דזשערזשינסקין לאַנצוצקין, דאָמבאַלן א. אַ., אַלע פּוילישע סאָציאַליסטן און לודאָוויצעס פאַרן קראָקאָווער קאָנגרעס, אַלע "נאַרא" לייט פאַר די אַנטשאַקס און אַנדערע מערדערס, אַלע אוק-אַאינער פאַר די מערדער פון מיניסטער פּיעראַצקי.

קיינעם וואָלט דאָס אפילו אויפן זינען נישט געקומען, ווייל סאיז דאָך אוממעגלעך וועגן דעם צו דענקען, אָבער — דאָס וואָס סאיז אוממעגלעך לגבי אַנדערע פעלקער, לגבי אַנדערע גרופּן און פּאַרטייען, איז גאַנץ מעגלעך, לויט די נייעסטע אויפפאַסונגען אָנצווענדן לגבי יידן. אַלע יידן דאַרפן זיין פאַראַנטוואָרטלעך פאַר די מעשים פון אַ פּסיכאָפּאַט כאַסקעלעוויטש און פאַר אַן אויסוואָרף שטשערבאָווסקי.

* * *

אונז יידן מעסט מען מיט אַן אַנדער מאָס און מוועגט אונז מיט אַן אַנדער וואָג. אויב שוין יאָ אַ פּרינציפּ פון „כל ישראל ערבים זה לזה" דאַרף מען אים אָנווענדן גלייכמעסיק. קעגן די כאַסקעלעוויטשעס און שטשערבאָווסקיס, זאָל מען אַוועקשטעלן די ד'איזראַעליס, לוצאַטיס, רעדינגס, בלומס, בעלישאַס, סאַסונס, אַשכנזיס, איינשטיינס, פרוידס, אַדלערס, בערגסאָנס, שפּינאָזעס און דעם גאַנצן גרויסן גאָר גרויסן צושטייער וואָס מיר האָבן געגעבן דער וועלט, דער קולטור און ציוויליזאַציע און אפילו דער פּוילישער ליטעראַטור.

ביי דער געלעגנהייט דאַרף מען אויך דערמאָנען, דאָס די פּוילישע פרייהייטס-באַוועגונגען פון 1831 אָן זענען געוואָרן באַקרעפטיקט און באַפליגלט אַדאַנק די גרויסע גייסטער פון יידישער מוטער-אָפּשטאַמונג ווי מיצקעוויטש און סלאָוואַצקי.

קוים דערמאָנט מען שוין יאָ כאַסקעלעוויטשן און שטשערבאָווסקען, טאָר מען אויף קיין פאַל נישט פאַרגעסן אויך אין דער פּראַקטיק אָנגעווענדעטער קאָלעקטיווער פאַראַנטוואָרטלעכקייט פון מינסק-מאַזאָוויעצק דעם 1-טן און 2-טן יוני פ. י. און אין בריסק דעם 12-טן מאַי ה. י.

* * *

„כאַסקעלעוויטש איז נישט קיין איינצעלנער, נישט אַלס איינצלנער איז ער אַרום געגאַנגען מיט די איינשטעלונגען. דאָס זענען אַסך כאַסקעלעוויטשעס, נישט קיין פאַמיליע — נאָר אַ געזעלשאַפט, אַ מאַסע.

זאָגן אויף זיי, אַז דאָס זענען מענטשן פון געטאָ — ווייניק! זאָגן אַ פרעמדער עלעמענט — ווייניק! דאָס איז אַן עלעמענט מיט גאָרנישט געבונדן מיט פּוילן. כאַסקעלעוויטש האָט אויסגעפירט דעם מאָרד אויס פיינדשאַפט צו דער פּוילישער מלוכה. אויב סאיז דאָ ביי כאַסקעלעוויטשן פּסיכאָפּאַטיע, איז עס נאָר זיין פיינדלעכע שטעלונג צו פּוילן".

(אויסצוגן פון פּראָקוראָר זשעלענסקיס רעדע אויפן כאַסקעלעוויטש פּראָצעס.

„כהאָב געמיינט, אַז כוועל דאַרפן פאַרטיידיקן אַ יחיד, וואָס איז באַגאַנגען אַ פאַרברעכן — און לסוף קומט מיר אויס שיער נישט צו פאַרטיידיקן אַלע יידן אין פּוילן".

(פון אַדוו. דאָמבראָווסקיס רעדע אויפן פּראָצעס)

„כבין שוין מער ווי אַ פערטל יאָרהונדערט אַדוואָקאַט און כהאָב מיר נאָך נישט באַגעגנט מיט נאָך אַזאַ ענלעכן פאַל. מהאָט געדאַרפט משפּטן איין באַשולדיקטן, האָט מען גענומען און אַרויפגעזעצט אויף דער באַשולדיקונגס-באַנק דאָס גאַנצע יידישע פאָלק!"

(פון אַדוו. האַנעגאָווסקיס רעדע אויפן פּראָצעס)

„נישט קיין קליינע ווירקונג, הגם אַן אומדירעקטע אויף כאַסקעלעוויטשעס פאַרברעכערישן טאָט, האָט געהאָט די פיינדלעכע און שנאה באַציונג פון אַ געוויסן טייל פון דער יידישער באַפעלקערונג און פּרעסע, צו דער פּוילישער מלוכה, איר אויספיר-מאַכט און צו דער פּוילישער אַרמיי".

(אויסצוגן פון די געריכטס-מאָטיוון צום אורטייל)

* * *

אויפן טאָן פון דעם אַלעמען, פון דעם געשעענעם מיט אַ יאָר צוריק אין מינסק, אין בריסק, פון דער רעדע פון פּראָקוראָר, פון דערפאָדערונג פון דער „נאַרא" ציימונג א. ב. צ. וועגן באַזייטיקן יידן פון דער אַרמיי, קען מען גאַנץ דרייסט זאָגן יענעם אַמעריקאַנער טוריסט:

ניין! ביי אונז איז מען נישט פאַרשלאָפן און פויל, ביי אונז גייט היינט אַלץ מיט אַ האַסטיקן טעמפּאָ, אפילו האַסטיקער ווי אין אַ „געוויסט" לאַנד, אפילו אַזאַ לאַנגזאַמע „אידעע" ווי פון „קאָלעקטיווער פאַראַנטוואָרטלעכקייט" נעמט זיך ביי אונז האַסטיק, גאָר האַסטיק און גיך אָן.

איין יאָר מיט זעקס טעג האָט געדויערט און שוין איז די אידעע אַ רעאַלער פאַקט — נישט צום אָפּפרעגן.

חיים מיאָדעק.

ד"ר מ. קליינבוים.

דרייערליי יידן

(צום „שקל-טאָג פון דער ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע אין פּוילן")

סזענען פאַראַן יידן, וואָס ווילן נישט ארץ-ישראל, וואָס זענען בפירוש קעגן יעדער ציוניסטישער באַשטרעבונג און טעטיקייט. זיי ווילן געהאָלפן ווערן „אָט-אָ-דאָ", מאַנכע פון זיי גלויבן, אַז זייער דערלייזונג וועט קומען דורך שמד אָדער אַסימילאַציע, אַז זיי וועלן — הייסט עס — פּשוט פּטור ווערן פון זייער יידישקייט. אַנדערע פון זיי זענען בטוח, אַז די סאָציאַלע רעוואָלוציע וועט זיי פאָלשטענדיק באַפרייען, און פאַר זיי איז גענוג, אַז דאָס יידישע פאָלק וועט בלייבן צעריסן אויף אַ רייע מינדערהייטן. וואָס וועלן זיין אָנגעוויזן אויפן חסד פון די אַרומיקע מערהייטס-פעלקער, און וועט דאָס יידישע פאָלק סוף-כל-סוף אונטערגיין אין אַזעלכע באַדינגונגען, ווי למשל סהאָט שוין אָנגעהויבן זיך צו ליקווידירן אין רוסלאַנד, איז מהיכי-תיתי. דאָס זענען אַלץ קאָנסעקווענטע קעגנער פון ציוניזם — אפילו פאַרן פּרייז פון אונטערגאַנגג פונם אידענטום.

דער צווייטער מין יידן, וואָס בילדעט דעם רוב אין אונזער געזעלשאַפט, איז זער סימפּאַטיש געשטימט סיי לגבי ארץ-ישראל, סיי לגבי דער ציוניסטישער אַרבעט. יעדע גוטע ידיעה פון און וועגן ארץ-ישראל פאַרשאַפט אים פרייד, און יעדער דורכפאַל טוט אים אָן עגמת-נפש. אַליין טראַכט יעדער אַזאַ, ווי גוט וואָלט עס געווען, ווען ער אַליין זאָל קאָנען אַריבער קיין א"י און ווי גוט וואָלט עס געווען, ווען א"י זאָל שוין טאַקע זיין אַן אויפגעבויטע און פרייע יידישע מדינה. אָבער — דאָ קומט דער אָבער: צולעגן אַ האַנט דערצו האָט ער נישט בדעה. ער גיט נישט קיין באַשטייערונגען אויף די ציוניסטישע אויפבוי-פאָנדן, אָדער ער גיט זער ווייניק אַגבֿ יוצא צו זיין; אָפּטמאָל טראַכט ער און פילט געווי ווי אַ ציוניסט, אָבער אַ אָרגאַניזירטער ציוניסט איז ער קיינמאָל נישט געווען און ער זאָגט, אַז ער וועט אויך נישט זיין. צו וואָס טויג אים דאָס? צו וואָס נעמען אויף זיך אַזאַ ריזיקן עול? עס זענען שוין דאָ אַנדערע, וואָס טוען מער אים.

אָט די דאָזיקע אַנדערע, וואָס טוען און אַרבעטן פאַר יענעם, זענען די אָרגאַניזירטע ציוניסטן. זיי פאַרשטייען, אַז סאיז נישט מעגלעך קיין אויפבוי פון אַ לאַנד, דערצו נאָך אין אַזעלכע שווערע פּאָליטישע באַדינגונגען ווי אין ארץ-ישראל, אַז סזאָל נישט עקזיסטירן אַ גרויסע, מאַסנהאַפטע, פעסט אָרגאַניזירטע און דיסציפּלינירטע מחנה, וואָס

ענטפער אויף אַ בריוו

אַ געוויסער אָנגעזעענער שטאָטישער בירגער, איינער, וועלכער האָט אַן אינטערעס פאַר יידישע כלל-אַרבעט — נישט קיין פּאַרטייאישער — האָט זיך צו אונז געווענדעט מיט אַ בריוו (נישט דערלויבט זי צו דרוקן) און מיט אַ ריי אָנפרעגן, אויף וועלכע ער בעט זין עפנטלעכן ענטפער.

רעדאַקציע.

זער חשובער הער!

אייער פאַרלאַנג טוען מיר צוליב און די בריוו בלייבט נישט פאַרעפנטלעכט.

מיר מוזן אָבער באַמערקן, אַז אייער האַנדלונג אין דעם פאַל איז נישט קיין ריכטיקע, אמת איר ווילט זיך נישט אָנגאַזשירן, אָבער די בריוו אָפּדרוקן האָט איר יאָ באַדאַרפן דערלויבן, כדי די ביאַלער עפנטלעכקייט זאָל באַקומען אַ קלאָר בילד: ווי אַזוי סדענקט וועגן די אַלע דורך אייך באַרירטע ענינים, אַ שטאָטישער, נישט אַנגאַזשירטער אין קיין שום פּאַרטיי און גוד בירגער.

איר באַרירט אין אייער בריוו די אַממייסטנס אָנגעווייטיקע ענינים פון ביאַלער נישט פּאַרטייאיש נאָר אַלגעמיין געזעלשאַפטלעך לעבן ווי: דאָס קהלה לעבן, שולע אָדער בעסער געזאָגט יידישע דערציונג, פראַגן פון רעליגיעזער נאַטור און געזעלשאַפטלעכע שון, שפּיטאָל, שטיצע פאַר אָרימע, מושב זקנים און אַנדערע.

געעהרטער הער!

אין אייער ערשטער פראַגע געפונען מיר אין אַ געוויסער מאָס אַ פאַרוואורף, הלמאי מיר האָבן זיך געלאָזט אַזוי צו זאָגן, אויף דער ליניע פון קלענסטן ווידערשטאַנד און פאַוואָריזירן די אינסטיטוציע פון קלענסטן אומפאַנג און קלענסטער באַדייטונג — דעם מושב-זקנים לגבי אַזעלכע וויכטיקע זאַכן ווי שולע, שפּיטאָל, קהלה.

איר וועט דערלויבן דעם ענטפער אָפּלייגן אויף שפּעטער און פריער באַהאַנדלען די שפּעטערע פראַגן, כדי קלאָרער צו מאַכן אייך דעם ענטפער אויף דעם „פאַרוואָס דווקא מושב-זקנים?" מוזן מיר ברייטער אָפּצושטעלן זיך אויף דער גמינע.

איר פרעגט (און אפשר מיט רעכט) פאַרוואָס קען נישט זיין קיין שלום? פאַרוואָס ווערט אַלץ חרוב? איר באַוואָרנט זיך דערביי, דאָס איר מיינט דעם אָפּשניט צייט פון נאָך די וואַלן פון נאָכן „דעמאַגאָגישן אויסטומלען זיך" (אייערע ווערטער) „פאַרוואָס זאָל מען זיך נישט איינינקן אין אָנבליק פון דעם אויף וואָס יידן זענען היינט אויסגעשטעלט"?

איר שטעלט די פראַגע גאַנץ ריכטיק און לאָגיש. שליסלעך איז דאָך קיין פּרינציפּיעלע און ספּעציעלע מיינונגס-פאַרשידענהייטן נישט פאַראַן. דאָס איינציקע שווערע צו לעזן איז די רב-פראַגע, אָבער אויך זי איז היינט נישט אַזוי שאַרף, ווייל די מערהייט אין שטאָט האָט שוין איינגעזען און האָט זיך איבערצייגט, דאָס דער איצטיקער מו"ץ איז נישט פעיק און קען נישט רעפּרעזענטירן די יידישע באַפעלקערונג אין ביאַלע. זיין געלד-גייציקייט, זיין נישט פאַראינטערעסירן זיך מיט אַזעלכע ברענענדע ענינים ווי שפּיטאָל, שחיטה כשרות, תלמוד-תורה, מושב-זקנים און אַמלעצטנס בריסק, ווייזט זיין אַן אומפעיקייט צו פאַרנעמען די שטול פון ביאַלער רבנות.

סוועט אַזוי אַרום אַקטועלער די פראַגע: ווער וועט זי יאָ קענען פאַרנעמען און צי מוועט זיך איינינקן אָדער קריגן? ביי דעם ווער קען זיין די לאַגע ענדערן צום גוטן. זאָלן די הערן פון רעכטן בלאָק זיך דעצידירן נישט צו וועלן קיינעם אָנוואַרפן, אויפצוצווינגען זייערס קיין רב, זייערס קיין שטעקן-פּרעזעס, דאַן וועט נישט נאָר די רב-פראַגע, נאָר אויך די קהלה-פראַגע גאַנץ לייכט געלעזט ווערן.

אויך אַסך פון אונז, סהייסט פון די פּראָגרעסיווע, וואָלטן מסכים געווען אויפצונעמען אַ רב, אָבער נישט קיין סעקטאַנט, נישט קיין מענטש, וועלכער זאָל פאַרשאַרפן די אַזוי אויך שפּיציקע און שאַרפע שווערד פון מלחמה וואָס הערשט אין ביאַלע. זאָלן זיי מסכים זיין אויפצונעמען אַ רב אַן אויטאָריטעט, אַן אומפּאַרטייאישן, אַ מענטש וואָס לעבט נישט מיט די באַגריפן פון חרמות און קללות, אַ מענטש וואָס האָט אָפענע אויגן אויף דער צייט אין וועלכע ער לעבט, דאַן וועט די פראַגע קיין שום פראַגע נישט זיין.

דער פּראָגרעסיווער טייל וואָלט נאָר

„דער וועג צו רום" אין „KINO MIEJSKIE"

פון ביאַלער לעבן

אַ „שיינע" טאַט פון אַ חסידישן ייד

דער פילעווער חסיד משה קאַקאַשקא האָט לאַנגע יאָרן געוווינט אַלס לאָקאַטאָר ביי חיים לוי רובינשטיין און נישט געצאָלט קיין דירה-געלט. דער הויז-ווירט האָט זיך אַרום געפּאָגט מיטן לאָקאַטאָר איבער אַלע געריכטן, ביז — משה קאַקאַשקע האָט פאַראיבעריקט אַביסל געלט (אַביסל נישט באַצאָלט אין זיין מסחר, אַביסל שולדיק געבליבן סקאָרבניקן) און געקויפט אַן אייגן שטיקל נחלה אויף פּראָסטע 18, האָבנדיק שוין עפּעס "אייגנס" האָט ער זיך אַרויסגעצויגן פון רובינשטיינען נישט אויסקויפנדיק די „ליסטן" פאַר איניקע יאָר דירה-געלט.

זייענדיק אַליין אַ פילעווער חסיד, האָט עס דעם נייעם הויז-ווירט גאָרנישט געשטערט אַרויסצוזעצן פון „זיין" נחלה דאָס פילעווער שטיבל. אָפּגעטון דאָס שטיקל אַרבעט, האָט ער זיך גענומען צום לאָקאַטאָר אברהם וואַסערמאַן (אַברהמעלע מוכר-ספרים) און אים גענומען ווי ווייט מעגלעך שיקאַנירן. די צייט האָט אים צוגעדינט און וואַסערמאַן האָט צוליב דער קרענק פון זיין פרוי נישט געקאָנט צאָלן רעגולער קיין דירה-געלט. דער נייער הויז-ווירט האָט דאָס אויסגעניצט און אַרויסבאַקומען אויף וואַסערמאַנען אַן עקסמיסיע.

סהאָבן זיך אַריינגעמישט מענטשן און אויך דער ה' ראובן סקאָרבניק, וועלכן סקומט ביים אויפגעקומענעם הויז-ווירט עטלעכע טויזנט זלאָטעס (אפשר אַזוי פיל וויפל סטרעפּט אָן דאָס גאַנצע הויז) און סאיז געבליבן, אַז משה קאַקאַשקאָ טאָר דעם מוכר-ספרים-ניק נישט אַרויסוואַרפן ביז וואַנען מענטשן וועלן נישט אַרויסגעבן קיין פּסק. פאַר דעם „גוטס" האָט זיך אויך ראובן סקאָרבניק מתחיב געווען נישט אַרויסצושטעלן קאַקאַשקעס חלק הויז אויף ליציטאַציע.

אויף דעם האָט זיך דער חסיד אונטערגעשריבן ביים לוקאָווער רבין און וולאָדאַווער רב מאָרגענשטערן. אינצווישן איז פאָרגעקומען אין געריכט דער פּראָצעס פון סקאָרבניקן קעגן קאַקאַשקען. אַדוו. אַקולאַ אַלס קאַקאַשקעס פאַרטיידיקער, האָט געבעטן אָפּלייגן דעם פּראָצעס, ווייל סקומט פאַר אַ דין-תורה ביים וולאָדאַווער רב און יענער וועט די סומע פאַרקלענערן. דאָס געריכט האָט דערמיט מסכים געווען (סקאָרבניק האָט נישט אָפּאַנירט), ווי נאָר דער פּראָצעס איז אָפּגעלייגט געוואָרן, האָט זיך דער הויז-ווירט גענומען צום אַרויסוואַרפן דעם לאָקאַטאָר.

דעם קאָמאָרניק וועלכער האָט געוואָלט אָפּהאַלטן די עקסמיסיע אויף איניקע טעג, האָט קאַקאַשקאַ געוואָלט פאַרקלאָגן: „צום פּרעזוס קיין שעדלעך".

ווי נאָר דער קאָמאָרניק האָט איבערגעגעבן די אויפפאָדערונג אויף עקסמיסיע, האָט ראובן סקאָרבניק אָוועקגעשריבן צום רבין און פון לעצטן איז גלייך געקומען אויפן אַדרעס פון מו"ץ אוטשען אַ קאַרטל, דאָס דער פילעווער חסיד זאָל נישט דערוועגן אַרויסצוואַרפן וואַסערמאַנען, כל-זמן דער גאַנצער ענין איז נאָך נישט דערלעדיקט. דאָס קאַרטל האָט ר' משה ביי זיך באַהאַלטן און גאָרנישט געמאַכט זיך וויסן.

ווען די קראַנקע פרוי וואַסערמאַן איז געקומען בעטן, דאָס דער מו"צ זאָל עפּעס ווירקן אין דער היגזיכט האָט זי באַקומען אַן ענטפער: „וואָס איר ווילט ווינען און נישט צאָלן קיין דירה-געלט?" (אַליין איז דער מו"צ שולדיק פאַר מאָנאַטן דירה-געלט און פרעגט יענעם צי מוויל ווינען אָן דירה-געלט) סהאָבן זיך אויך אַריינגעמישט עטלעכע חסידים וועלכע זענען אַוועקגעגאַנגען אין מאַגיסטראַט און באַשטעטיקט, דאָס דער מוכר-ספרים האָט פרנסה און איז פאַרמעגלעך (אַ מלמדות פון 12 יינגלעך און דאָס „איינציקע געשעפט„ פון רעליגיעזע ספרים אויפן גאַנצן „אויעזד" — פּאָוויאַט) צוליב די מאָטיוון האָט מען אים נישט געוואָלט אַרויסגעבן קיין אָרים-קייטס-צייגניש און — פון מאָנטאָג אָן וואַלגערט זיך די גאַנצע פאַמיליע אַרום אין אַ הויז — אויף די טרעפּ און צווישן די טירן.

באמת אַ שיינע טאַט פון אַן אויפגעקומענעם „הויז-ווירט.

אַשיינע אינטערווענץ פון חסידים און „ערלעכע" „נייטראַלע" שטעלונג פון דעם, וואָס וויל ווערן „הויפט-רב" אין ביאַלע.

אָפּגעשיקט כאַלאַמאַניקן אויף אָבסערוואַציע

דעם מאָנטאָג איז אין וואַרשעווער אַפּעלאַציע-געריכט פאָרגעקומען דער פּראָצעס פון דעם טויט-פאַרמשפּטן פּילפאַכיקן מערדער כאַלאַמאַניוק. זיינע פאַרטיידיקער (פון אַמט) האָבן אָנגעוויזן, דאָס ער איז משוגע און געפּאַדערט, דאָס מען זאָל אים אָפּשיקן אין אַן אַנשטאַלט אויף אָבסערוואַציע.

דאָס געריכט האָט מסכים געווען מיט די אויספירונגען פון אַדוואָקאַט און כאַלאַמאַניוקן אָפּגעשיקט אויף זעקס וואָכן אין אַ פּסיכיאַטרישן אַנשטאַלט פעסטצושטעלן צי ער איז נאָרמאַל.

אומבאַרופענע יורשים

די „קולקאַ ראָלניטשע" אין ביאַלע, האָט זיך געווענדעט מיט אַ בריוו אין מאַגיסטראַט, דאָס מען זאָל זיי אַוועקגעבן דעם פּלאַץ פון אַלטן יידישן בית עולם אויף דער בריסקער גאַס.

דער מאַגיסטראַט האָט זיי געענטפערט, אַז דער פּלאַץ געהער נישט צו אים און קען מיט אים נישט דיספּאָנירן.

אַ 5-יאָריק קינד שפּרינגט פון ערשטן שטאָק

אויף יאַטקע גאַס 10 האָט פרוי שעראָשעווסקי געלאָזט איר 5-יעריק קינד אָן אויפזיכט. דאָס קינד האָט זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף און נישט טרעפנדיק קיינעם אין שטוב האָט זיך עס שטאַרק צעוויינט און מיט אַ געוויין צוגעלאָפן צו דער טיר, וועלכע איז געווען פאַרשלאָסן. דאָס קינד האָט נישט לאַנג געקלערט, אויסגעפּראַלט דעם פענסטער און אַראָפּגעשפּרונגען אויפן גאַס.

צעקלאַפּטאַרייט האָט דאָס קינד אויפגעהויבן זיך פון בריק און אַנטלאָפן צו דער מוטער אין געוועלבל. ערשט פון דאָרט האָט מען עס אָפּגעפירט אין שפּיטאָל אַריין.

פאַרחתמעט 155 זאַק מעל

אַ קריסטלעכער פישטשאַצער בעקער האָט מאָנטאָג געמאָלדן דעם סטאַראָסטע, דאָס ראָטאַיעוויטשעס מיל וויל אים נישט פאַרקויפן קיין מעל. דער רעפערענט פון סטאַראָסטווע ה' נאָוואַטשינסקי האָט פאַראָרדנט די פּאָליציי דעם גאַנצן זאַפּאַס מעל דאָרט צו פאַרקויפן צום פעסטגעשטעלטן פּרייז.

די פּאָליציי האָט דעם אויפטראַג נישט געקענט אויספירן, ווייל דער מעל-אייגנטימער האָט זיך קעגנגעשטעלט טענהנדיק, דאָס די פּאָליציי איז נישט קיין סוחר צו פאַרקויפן עמיצנס סחורה.

דער פּאָליציי פאָרשטייער האָט פון מיל אָנגעקלונגען אין סטאַראָסטווע און דאָרט האָט מען דעצידירט די מעל צו פאַרחתמענען. אַזוי איז עס געשעען.

מיטוואָך האָט מען די מעל אויפגעחתמעט, ווייל סאיז נישט געווען פון וואָס צו באַקן.

צוריק ביליקער געמאַכט שחיטה-געלט

די קהלה-פאַרוואַלטונג האָט די וואָיעוואָדזקע דעציזיע אָנגעקלאָגט אין מיניסטעריום. צוליב דעם וואָס די פאַראָרדנונג גייט נישט אַריין אין קראַפט, אויב מען רעקורסירט אויף איר, האָט די גמינע פאַרוואַלטונג פאַראָרדנט דערווייל צוריק ביליקער צו מאַכן די שחיטה אויף 20 גר. אַן עוף און 10 גר. אַ קורטשאַק.

זומער-פעריעס אין די שולן

לויט אַ פאַראָרדנונג פון שול-קוראַטאָריום, וועט זיך היי-יאָר ענדיקן דאָס שול-יאָר דעם 13-טן יוני און סהויבן זיך אָן אין אַלע מיטל און פאָלקס-שולן די זומער פעריען.

זאָל פאַרטרעטן די נישט-עקזיסטירנדע מלוכה, וואָס קאָלאָניזירט און דעראָבערט פאַלעסטינא. דען די פונקציעס פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציעס זענען דאָך פונקציעס כמעט פון אַ מלוכה: רעפּרעזענטירן אַ פאָלק כלפּי אַנדערע פעלקער, גרויס-מאַכטן און דעם פעלקערבונד; אָנפירן מיט אַ פינאַנסיעלן אַפּאַראַט, וואָס ביט שטעט און דערפער; דורכפירן אַ באַשטייערונג פון די בירגער; אָרגאַניזירן באַוואָפנטע שוץ פון לאַנד; לייטן מיט אַן עמיגראַציע, וואָס איז שוין דערגאַנגען ביז 60 טויזנט נפשות יערלעך — דאָס אַלץ זענען אין נאָרמאַלע באַדינגונגען — פונקציעס פון אַ שטאַט. ביי אונז פירט דאָס אויס די ציוניסטישע עקזעקוטיווע, די יידישע אַגענץ. איז דען מעגלעך, אַז זי זאָל דאָס אַלץ באַווייזן, אויב הינטער איר וועט נישט שטיין דאָס אָרגאַניזירטע באַוווסטזיניקע יידישע פאָלק?

דער דריטער מין יידן, די ציוניסטן, זענען די איינציקע, וואָס גיבן אַ תשובה אויף דער דאָזיקער פראַגע. אַ תשובה פון אחריות און באַוווסטזיין. אין דער איצטיקער גורל-שעה, ווען די צוקונפט פון ארץ-ישראל און איר כאַראַקטער ליגן אויף דער וואָג-שאָל, איז באַזונדערס נויטיק, אַז דער דאָזיקער דריטער מין יידן זאָל ווערן פאַרגרעסערט אין צאָל, פאַרשטאַרקט און פאַרפעסטיקט. יעדער ייד קאָן דעמאָנסטרירן זיין אמתע טרייִשאַפט צו ארץ-ישראל, דערווערבנדיק זיך אַ שקל, דעם סימבאָל פון אָנגעהעריקייט צום דריטן מין יידן. און וויסן זאָלן מיר, אַז דער צווייטער מין — די גלייכגילטיקע יאָ-זאָגער — זענען פיל געפערלעכער ווי דער ערשטער מין פון אָפענע קעגנער און ניין-זאָגער.

געפאָדערט, דאָס דער שלום זאָל זיין אַ דויערהאַפטער און איינער פון די „שטערער" זאָל פאַרלאָזן נישט נאָר דעם פּרעזעס-אַמט (וועלכן ער האָט צוליב אַ סיבה סיי ווי סיי נישט באַקליידן), נאָר אויך דעם אַמט פון פּרנס. אָן „אים" איז אַ פאַרשטענדיקונג איינע פון די לייכטסטע זאַכן. כל-זמן און אַזוי לאַנג ווי דער געדאַנק וועט זיך נישט איינבירגערן אין די מוחות פון די איצטיקע „רעדל-פירער", אַזוי לאַנג וועט אין אונזער געזעלשאַפטלעכן לעבן הערשן די אַנאַרכיע ווי ביז איצט.

מסירות, שלעגערייען, אַ חרוב-געוואָרענע קהלה, אַ שפּיטאָל, וועלכער איז 90 (ניינציק) פּראָצענט נישט אונזערער. דאָס זענען די רעזולטאַטן פון דער „קהלה-קריגעריי" דאָ אין די לעצטע 3–4 יאָר, דאָס זענען די רעזולטאַטן וואָס אפילו איר האָט זיי נישט גוט באַמערקט און — אָפּגעשאַצט ווי געהעריק.

צי קען ביי אַזאַ פאַרביסענהייט זיין אַ רייד, אַז אַ פּאָליציסטישע שטימע זאָל געהערט ווערן? צי וואָלט נאָך אַמאָל און נאָך אַמאָל שרייבן עפּעס געהאָלפן? ניין! זאָל ווער פון די נייטראַלע יידן אין ביאַלע געבן זיך די מי און רופן אַ באַראַטונג אין אַ פּריוואַט שטובן אַריין און ברענגען אפשר צו אַן אויסגלייך. סוואָלט באמת געווען אַ טאַט צו באַגריסן!

איר האָט צו אונז אַ טענה, דאָס מיר שרייבן צו ווייניק וועגן דעם. ווילט אויך פאַרשטיין, אַז מיר זענען ציונים און האָבן געוויסע פּרינציפּיעלע איינשטעלונגען צו אַזאַ און ענלעכע זאַכן. וועלכע פאַרפליכטן אונז, דאָס שליסט אָבער נישט אויס, אַז מיר וואָלטן נישט באַגריסט קיין שלום. זאָל ווער פּרובירן, וועט ער זיך אין אונזער מיטהילף איבערצייגן.

אין דער פראַגע פון „יידישן שפּיטאָל" אייניקט מיר זיך מיט אייך פולשטענדיק. מיר האָבן נישט איינמאָל אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז די פּרנסים און דאָזיקע האָבן פאַרברעכעריש נאַכלעסיק צוגעברענגט דעם שפּיטאָל צום היינטיקן מצב. מיר זאָגן, אַז אַלע אָן אויסנאַם דאָזיקע האָבן און דאַרפן האָבן אויף זייערע געוויסנס, דאָס ביי זייער קאַדענץ איז דער שפּיטאָל געשלאָסן געוואָרן, געשלאָסן געוואָרן און ווילן צו עפענען. אפילו די „מצוה-ייטס-דאָזאָרעס" האָבן נישט אָפּגעשאַצט דאָס, וואָס עס הייסט אַ יידישער שפּיטאָל פאַר דער יידישער באַפעלקערונג אין דער היינטיקער צייט. נאָך מער פאַרברעכעריש איז דער פאַקט, וואָס מפריע-ירן אפילו נישט דאָס מינדעסטע טאָן אים צו עפענען.

צי האָט די גמינע נישט געדאַרפט רופן עטלעכע מאָל פאַרזאַמלונגען, פּרובירן שאַפן אַ שטאָטישן קאָמיטעט פאַרן שפּיטאָל? די קהלה-פאַרוואַלטונג האָט מורא געהאַט צו טרעפן זיך מיט די שטאָטישע יידן ביים באַהאַנדלען אַ געמיינזאַמע זאַך. עפּעס ווי אַ קללה פון מורא האָט אויף זיי געלאַסטעט.

איר וואַרפט אונז פאָר, דאָס מיר האָבן צו ווייניק דערמאָנט וועגן שפּיטאָל. איר שרייבט: „ווען איר זאָלט געווען ווידמען דעם שפּיטאָל אַזוי פיל אָרט אויף אייערע שפּאַלטן ווער ווייסט צי ער וואָלט נישט געווען אָפן" מיר ווילן אייך אַרויספירן פון טעות און אייך אויפקלערן:

איר שאַצט איבער אונזער באַדייטונג, מיר קענען נישט רופן קיין פאַרזאַמלונגען, מיר קענען נישט שאַפן קיין קאָמיטעטן, מיר קענען נאָר געבן דעם אימפּולס, דאָס קאָמיטעטן זאָל אַנטשטיין דאָס פאַרזאַמלונגען זאָלן גערופן ווערן, מיר קענען נאָר פירן פאַר די און אַנדערע אַקציעס אַן אַגיטאַציע, אָבער מיר קענען די אַקציעס אַליין נישט מאַכן.

נישט איינמאָל האָבן מיר גערופן, געוועקט דעם יידישן עולם, אונזער רוף איז אָבער געבליבן אָן ענטפער.

אויב סרעדט ווער איין, דאָס דער שפּיטאָל קען זיך אין ביאַלע נישט אויסהאַלטן, דאַן מוזן מיר אים זאָגן: סאיז ליגן! דער שפּיטאָל האָט עקזיסטענץ באַרעכטיקונג, ער קען זיך אויסהאַלטן. מדאַרף נאָר געפינען דעם וועג און וויסן ווי אַזוי צו פאַראינטערעסירן די יידישע באַפעלקערונג מיטן יידישן שפּיטאל. מדאַרף זיי איבערצייגן (מיט מעשים), אַז דער שפּיטאָל איז געמאַכט געוואָרן און ווערט אויסגעהאַלטן צוליב זיי און פאַר זיי.

(המשך קומט)

—:—:—

„DROGA DO SŁAWY" - „KINO MIEJSKIE"

וואָס איז עס געווען?

נישט קיין שקל-מיטינג, נישט קיין ליגע-רעפעראַט

אויף שבת איז אַפּישירט געוואָרן אַ רעפעראַט פון „בלאָק פאַרן אַרבעטנדן ארץ-ישראל“, פון דער צווייטער זייט ווידער האָט די היגע שקל-קאָמיסיע אַנאָנסירט דעם אַרויסטריט פון ה' מאָר-גענשטערן אַלס פאָרשטייער פון דער צענטראַלער שקל-קאָמיסיע. אַרויסגעוויזן האָט זיך, אַז סאיז נישט געווען נישט דאָס און נישט דאָס.

ה' מאָרגענשטערן האָט געהאַט אַ שטאַרק נישט געלונגענעם ליגע-רעפעראַט פאַר וועלכן די „ליגע“ וואָלט אים גע-מזגט דאַנקען. קיין ציוניסטישער רע-פעראַט איז עס אויך נישט געווען, ווייל קיין שום ציוני וועט נישט זאָגן קיין אַזעלכע נאַרישע ווערטער ווי די, אַז די עליה קיין ארץ-ישראל דאַרף רעגולירט ווערן לויט אַ פּראָפּאָרציע פון דער ארץ-ישראלדיקער באַפעלקע-רונג (אַ חכמה!).

אָפּגעוואָרפן די קלוגע לאָזונגען דער-מאָנט זיך אונזער רעפערענט, דאָס גייט דאָך עפּעס וואַלן און מדאַרף דערוואַרמען די אין ביאַלע שוואַרק פאַרפרוירענע „ליגע“ הערצער, הייבט ער אָן צו אַגיטירן אין רעוויזיאָניסטישן גייסט. אויף אַ צווישן-רוף פון איינעם וועגן דעם, ענטפערט ער ווערטלעך: „איר האָט זער אַ סימפּאַטיש פּנים, נאָר אייערע צווישן-רופן זענען נישט קיין סימפּאַטישע“.

דער אַלגעמיינער איינדרוק פון „רע-פעראַט“ אָדער „שקל-מיטינג“ איז געווען דער, דאָס עפּעס איז אין וואַרשע אויף גענשע 14 (זיץ-אָרט פון די לינקע „ריזן“ אָרגאַניזאַציעס) נישט אין אָרד-נונג, אויב זיי באַנוצן זיך מיט אַזעלכע אָפּגעבליאַקעטע רעדנערס און נאָך מער אָפּגעבליאַקעווטע לאָזונגען.

דער „שקל-טאָג“ פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פוילן

זונטאָג, דעם 13-טן יוני ה. י.

דער צענטראַל-קאָמיטעט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פוילן האָט פּראָקלאַמירט אויף זונטאָג, דעם 13-טן יוני ה. י. אַ „שקל-טאָג פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע“. דער ציל פונם "שקל-טאָג" איז אַדורכצופירן אַ קאָנצענטרירטע מאַסן-אַקציע פאַר דער פאַרשפּרייטונג פון שקל אין די סאַמע ערשטע טעג פאַרן אָפּשלוס פון דער אַקציע אין לאַנד.

דער צענטראַל קאָמיטעט האָט אַרויס-געשיקט צו אַלע סניפים אויספירלעכע אינסטרוקציעס צו דער דער אַדורכפירונג פונם „טאָג“ און אויך אַנטשפּרעכנדן פּראָפּאַגאַנדע מאַטעריאַל. אין אַ ספּעצי-עלן שקל פלאַקאַט אין העברעאיש און יידיש רופט די ציוניסטישע אָרגאַניזאַצ-יע צו אַ מאַסנהאַפטער פאַרשפּרייטונג פון שקל צווישן דער יידישער באַפעל-קערונג.

ווי אַזוי דאַרפן אַריינגע-טראָגן ווערן רעקורסן?

וועגן דער שאַצונג פון אומזאַץ-שטייער פאַרן יאָר 1936.

די שטייער-אַמטן האָבן אָנגעהויבן צוזאַנדערצושיקן מאָנונגס-צעטלען (נאַ-קאַז-פּלאַטניטשי). דעריבער איז ווידער אַקטועל געוואָרן דער ענין פון שרייבן רעקורסן, דער ענין פון פאַרטיידיקן זיך פון אַ צו גרויסער אויסמעסטונג, אָדער ענין פון העלפן דעם באַעולטן שטייער-צאָלער פון אַ איבערשאַצטער שטייער-אויסמעסטונג.

דאָס ערשטע וואָס דער שטייער-צאָ-לער וועלכער וויל דערלאַנגען אַ רע-קורס, דאַרף טון, איז אינפאָרמירן זיך צי קען דאָס אַריינטראָגן אַ רעקורס גישט ברענגען קיין שאָדן? (צי באַזיצט דער צאָלער אַ אַנטשפּרעכנדן פּאַטענט א. אַ. וו.), ווייל ביים באַטראַכטן דעם רעקורס קען זיך אַרויסווייזן, אַז דער שטייער-צאָלער איז נישט אין אָרדנונג און דאָס ווערט שוין אויסגענוצט פון שטייער-אַמט, בכדי צו צווינגען דעם שטייער-צאָלער אָפּזאָגן זיך טון רעקורס, פיל מאָל רופט אַרויס אַ רעקורס פיל אַנדערע און גרעסערע שוועריקייטן אַזוי, אַז איינס פון די וויכטיקסטע זאַכן איז גוט באַטראַכטן און באַזינען זיך, איי-דער דער רעקורס ווערט אַריינגעטראָגן.

דער צווייטער שריט, אויב דער באַעוולטער דעצידירט זיך אַריינצוטראָגן אַ רעקורס, איז באַלד נאָכן דערהאַלטן דעם צאָל-צעטל, דערלאַנגען אין שטייער אַמט אַ ביטע און בעטן אַרויסגעבן די יסודות, אויף וועלכע די שאַצונג קען פאָרקומען אויפן סמך פון 1) לוסטראַצ-יעס פון געשעפט, 2) שריפטלעכע אינ-פאָרמאַציעס, 3) מינדלעכע אינפאָרמאַצ-יעס, 4) עקספּערטן, 5) עדות, 6) אויפ-געבן דעם אופן פון שרייבן דעם רע-קורס, איז שטאַרק אָפּהענגיק פון דעם אופן, וואָס פאַרא סמך דאָס שאַצונג איז פאָרגעקומען.

דאָס שרייבן אַ רעקורס איז איצט איינס פון די שווערסטע זאַכן, ער מוז זיין גוט זאַכלעך באַאַרבעט און אין הסכם מיט דער שטייער-אָרדינאַציע באַזיצן קאָנקרעטע פאָרווורפן און באַ-ווייזן, אַ חוץ דעם, מוז דער וואָס שרייבט דעם רעקורס זיין גוט באַ-האָוונט אין אַלע פאָרשריפטן און האָבן אַ גרויסע שטייער-פּראַקטיק.

וועגן אונטערנעמונגען,

וועלכע באַנייען זייער טעטיקייט

לויטן אורטייל פון העכסטן געריכט פון 18 דעצעמבער 1936 (36|1725 נ"ר 3 ק) איז נישט מחויב אַן אונטערנעמונג וועלכע האָט זיך ליקווידירט און אָפּ-געגעבן דעם פּאַטענט אויסצוקויפן אַ פרישן, אויב זי באַנייט אין זעלבן שטייער-יאָר איר טעטיקייט.

שטימען פון לעזער

„ווער ווערמען עס שלאָגט„

מיר ברענגען דאָ אין איבערזעצונג אַ כאַראַקטעריסטישע נ אָ ט י ץ פון "Dziennik Poranny„ אָרגאַן פון פוי-לישן לערער-פאַרבאַנד אונטער-אויבן דערמאָנטן קעפּל. מיר לייענען דאָרט:

„נישט איינמאָל האָט מען אָנגעוויזן, דאָס די כסדרדיקע אַגיטאַציע קעגן יידן און די פאַרשידענע „עקסצעסן“ שאַדן אַלעם ערשטן דער מלוכה.

אָט איז דאָ נאָך איין כאַראַקטעריס-טישער באַווייז דערפון. ווי באַוווסט, דאַרף אין אויגוסט היי-יאָר פאָרקומען אין וואַרשע אונטערן הויכן פּראָטעק-טאָראַט פון ד' מלוכה-פּרעזידענט, דער 29-טער קאָנגרעס פון די עספּעראַנטיסטן.

צום קאָנגרעס האָבן זיך שוין געהאַט נאָך פון פריער געמאָלדן דעלעגאַציעס פון 25 לענדער. די צאָל אַנטייל-נעמער האָט געהאַלטן אין איין שטייגן. נאָך די „בריסקער“ געשעענישן איז אָבער פאָרגעקומען אַן אָפּהאַלט.

אַסך עספּעראַנטיסטן פון אויסלאַנד (ענגלענדער, שוועדן, האָלענדערן, כי-נעזער א. אַ.) שיקן אַריין צום אָרגאַ-ניזאַציע קאָמיטעט פון קאָנגרעס ציי-טונגס-אויסשניטן, וווּ סרעדט זיך „וועגן דער אַנאַרכיע אין פוילן“, זיי דריקן גלייכצייטיק אויס זייער מורא צו קומען קיין פוילן, כדי צו נעמען אַן אַנטייל אין קאָנגרעס“.

י. ד.

יעדע פּאַק פּאָדערט נישט קיין שום קאָמענטאַר!!!

צי האָסטו זיך שוין באַזאָרגט מיט אַ שקל?

39-טע קלאַסן-לאָטעריע

אין הסכם מיטן געזעץ פון 9-טן יולי 1936 יאָר, וועלכער האָט פאַר-טראָטן דאָס פריער פאַרפליכטנדע גע-זעץ פון 26-טן מערץ 1920 יאָר, איז איינגעפירט געוואָרן אין לעבן דער פּוילישער לאָטעריע-מאָנאָפּאָל, וועלכער באַזיצט דאָס אויסשליסלעכע רעכט צו איינאָרדענען לאָטעריע-אימפּרעזעס אויפן שטח פון דער פּוילישער רעפּובליק.

מיר באַמערקן, אַז די פראַגע פון דערטיילן דערלויבענישן אויף איינ-אָרדענען אַ איינמאַליקע פאַנטן-לאָטעריע אויף פילאַנטראָפּישע אָדער געזעלשאַפט-לעכע צוועקן, גאַרמירט די פאַראָרדנונג פון פינאַנס-מיניסטער, וועלכע איז פאַרעפנטלעכט געוואָרן אין נומ. 21 פון דוש. אוסטאַוו פון לויפנדן יאָר.

דער פּוילישער לאָטעריע-מאָנאָפּאָל איז אַלזאָ געבליבן אַזוי ווי דער יורש פון דער גענעראַל-דירעקציע פון דער מלוכה-לאָטעריע און ער פירט אויך אויף ווייטער די אַזוי פּאָפּולערע אין לאַנד קלאַסן-לאָטעריע אויף די ביז-איצטיקע אָרגאַניזאַציע-יסודות

אין דער ערשטער קלאַס, וועמענס ציונג עס הויבט זיך אָן דעם 22-טן יוני און וועט דויערן 5 טעג, זעט פאָר דער פּלאַן, צווישן אַנדערע פאָלגנדע געווינסן: צו איין געווינס צו הונדערט טויזנט זל. און 50 טויזנט זל. צוויי צו פופצן טויזנט זל., פינף צו 10 טויזנט זל., צען צו פינף טויזנט זל., פופצן צו צוויי טויזנט זל. דרייסיק צו טויזנט זל. א. אַ. וו. אומאָפּהענגיק פון די אויבנאויסגערעכנטע, זענען נאָך פאַראַן די אַזוי גערופענע טעגלעכע געווינסן— פיר צו פינף טויזנט זל. פאַר די ערשטע צעטלען מיט נומערן, וועלכע ווערן אַרויסגעצויגן יעדן טאָג און פינף צו צוואָנציק טויזנט זל. פאַר די צעטלען מיט די נומערן, וועלכע ווערן אַרויסגע-צויגן פון ראָד נאָכן אַרויסציען אַלע געווינסן פון יעדער טאָג. אין אַלגעמיין וועט אין דער ערשטער קלאַס אַרויס-געצויגן ווערן דרייצן טויזנט געווינסן אויף דער סומע פון 1.448.600 זל.

היות די, וועלכע הויבן אָן שפּילן נישט פון דער ערשטער קלאַס, נאָר אין די שפּעטערדיקע קלאַסן, מוזן ביים איינקויפן אַ צעטל באַצאָלן, אויסער פאַר דער לויפנדער קלאַס, אויך פאַר דער לויפנדער קלאַס, אויך פאַר די פאָריקע קלאַסן, איז זעלבסטפאַרשטענד-לעך, אַז אַמפּראַקטישסטן איז אָנהויבן שפּילן פון דער 1-טער קלאַס, ווייל יעדע קלאַס גיט דאָך אַ מעגלעכקייט צו געווינען אַ היפּשע סומע, מדאַרף אַלזאָ נישט פאַרלירן אָט די שאַנסן.

מען דאַרף זיך וואָס פריער באַזאָרגן מיט צעטלען, ווייל אויף אַזאַ אופן איז אַמלייכסטן צו באַקומען דעם געפאָ-דערטן נומער און בכלל אויסמיידן אומ-נויטיקע קאָמפּליקאַציעס. דעם צעטל דאַרף מען גוט פאַרבאַהאַלטן, ווייל בלויז מיטן צעטל קאָן מען באַקומען דאָס געווינס און ווען באַזונדערס איצט, ווען מיר האָבן שוין דעם ווירטשאַפט-לעכן קריזיס הינטער זיך, עפנט פאַר אונז דאָס צעטל ברייטע האָריזאָנטן.

אַ בריוו אין רעדאַקציע

געהערטער ה' רעדאַקטאָר!

דערמיט בעטן מיר פאַרעפנטלעכן אין אייער ה, ציטונג פאָלגנדע דער-קלערונג: אין צוזאַמענהאַנג מיט די „באַמערקונגען“ פון מעזריטשער „פּאָד-לאַשער-ציטונג“ וועגן די בית"רישע אויסגאַבע „אונזער רוף“, דערקלערן מיר פאָלגנדעס:

1) אויב עס גייט וועגן שטותעריי, באַדאַרף מען קודם-כל קאָנטראָלירן די אייגענע שטותעריי, און נישט גלייך ווערן קיין פּוסק-אחרון איבער ענינים, וועלכע מאיז ווייט נישט דערוואַקסן.

2) מענן די „נאַרא“-לייט און פלערליי אַנטיסעמיטן זיך באַנוצן מיט דעם דע-מאַגאָגישן שלאָג-וואָרט קעגן יידן: „זשידא קאָמונע“ באַדייט דאָס אָבער נישט, אַז סאיז נישט דערלויבט צו דעמאַסקירן אַ „געוויסע“ פּאַרטיי וועלכע קומענדיק קלאַפּן אין די פּושקעס מאַנעווירן זיי מיט נאַציאָנאַלע לאָזונגען — און פּאַק-טיש זענען זיי אַדורך אין אַדורך פאַר-גיפטעט פון דער... מ ג פ ה און נאָכוואָס מאַכן אַזאַ פרים-נאַאיוו פּנים און פרעגן: ווער, ווער רויטע?

3) פון ווען אָן ווענדעט איר זיך צו עלטערע רעוויזיאָניסטן אַהטונג צו געבן איבער דעם בית"ר? ווי לאַנג איז עס אײַנגאַנצן מיט 3 יאָר צוריק ביים אַרלאָ-זאָראָוו-מאָרד, ווען אויף אייערע ליפּן האָבן געקלונגען די ווערטער: די יינגע בית"רים זענען גאָרנישט שולדיק, אויף זייערע אייגענע הענט טוען זיי גאָרנישט דאָס לערנען זיי די עלטערע רעוויזיאָ-ניסטן, אַלעס ווערט דורך זיי אָנגע-וויזן, און מיט אַמאָל אַזאַ אומבאַגרע-נעצטן צוטרוי צו אונזערע עלטערע חברים?

סמוז שוין באמת זיין משיחס צייטן...

(שטעמפּל) מפקדת קן בית"ר

(אונטערשריפט) בבילה-פּודל.

לאָמאַז-פּאָדל.

„כ"ל-טוער...“

צוגלייך מיט פּיל-פּיל שטעטלעך קומט פאַר אויך שוין אין לאָמאַז אי-בערפאַלן אויף יידן אין זייערע וווי-נונגען, יעדעס מאָל קלינגען פרישע צאָל שויבן, אין לעצטנס (מעשה בריסק) אויך די לאָדנס.

די ווילדע אַנטיסעמיטישע העצע פאַרשפּרייט זיך פון טאָג צו טאָג. גאַנץ פריי קלייבט מען פאַנאַנדער איבערן שטעטל העץ-פּלאַקאַטן (דער היגער גמי-נע וואָזשנע...) דער היגער „שטאַב“ פירט אַ גאַנץ אינטענסיווע אַרבעט, אין ביידע סיסטעמען: אי „אָוושעם“... אי „פּיזישע מעשים“...

טאָג אויף טאָג פאַלן מיר אַריין אין גרעסערן יאוש און אַפּאַטיע, און דאָס באַדויערנסטע דערפון איז: וואָס סגעפינט זיך נישט פון אַלע אונזערע „עסקנים“ קיין איינער, וועלכער זאָל אין נויטיקס-פאַלן גיין אָדער פאָרן ערגעץ וווּ אונ-טערווינירן (טראָץ דעם יידישן סאָלטיס ה' ווײַנשטיין, וועלכער פאַרדינט אָנער-קענונג).

דער איינציקער (אַדאַנק זיין ב"ב-דעקלעראַציע...) יידישער ראַטמאַן געוו. קהלה-פּרעזעס און היינטיקער וויצע וועט אייך דערקלערן: „סאיז מיין דאגה? און פּטור! די קהלה און איר איצטיקן צוזאַמענשטעל מישט זיך ווייניק אין אין אַזעלכע ענינים... ביי היינטיקע צייט זיך אַרויסשטעקן אַלס שטעקן פאַרן כלל? וועט איר פון זיי הערן!

וואָס איז געווען זייער רייסן זיך צו די בענקלעך, זייערע פאַרשפּרעכונגען אין העפלעכע דיספּוטן? האָבן זיי אפשר געוואָלט זיך זעען אַלס „באַאַמטע“ מיט דיעטעס און „כאָנאָראַיום“ פאַר די זוצונגען?..

משה שקלאַרזש.

ווען דאַרפן זיך די ביאַלער פּאָבאָר-פליכטיקע שטעלן צו דער קאָמיסיע?

די ביאַלער יוגנטלעכע אין פּאָבאָר-עלטער דאַרפן זיך צו שטעלן צו דער פּאָבאָר-קאָמיסיע אין שלאָס אין פאָל-גנדע אָרדנונג: דאָנערשטאָג דעם 15 דאַרפן זיך שטעלן אַלע פריוויליקע געבוירן אין יאָר 1915 און עלטער דעם 16-טן, מיטוואָך דאַרפן זיך שטעלן די געבוי-רענע אין יאָר 1916 אָנהויבנדיק פון דער ליטעראַ A ביז F איינשליסלעך. דעם 17-טן, דאָנערשטאָג געבוירענע אין יאָר 2916 פון G ביז N איינשליס-לעך, פרייטאָג דעם 18 פון O ביזן סוף

דער אַלערגרעסטער פילם קען זיין נאָר אין „KINO MIEJSKIE“